

## СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Светла Кирилова Черпокова-Захариева, преподавател в Катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **„професор“** на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ по професионално направление: 2.1. Филология (Български език – Приложна лингвистика)

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 20, 08.03.2024 г. и в интернет-страницата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за нуждите на Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, като единствен кандидат участва доц. д-р Ивета Георгиева Ташева, д.м. Съгласно изискванията потвърждавам, че предоставеният от кандидата комплект с материали е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и включва всички необходими документи. Представен е публикуван хабилитационен труд във вид на монография, 10 статии по темата на хабилитационния труд и други публикации в областта на конкурса. Предложената справка по наукометрични показатели отговаря на минималните национални изисквания към научната и преподавателската дейност на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор“. Списъкът с цитирания е респектиращ и включва авторитетни бази данни като WoS, Scopus, eLibrary РИНЦ и др.

Монографията „Езикът на лекарите днес“ отвежда читателя на една слабо позната у нас територия на интердисциплинарни изследвания, каквато е медицинската хуманитаристика. Заедно с предишната монография на доц. д-р Ивета Ташева, може да се каже, че това са първите „лястовици“ във въвеждането на тази област на научни изследвания в българска среда. При това и двете книги дават един много съществен поглед върху медицинската хуманитаристика, пречупен през личния практически опит на лекаря и през теоретическите натрупвания и наблюдения на изследователя. „Езикът на лекарите днес“ се състои от въведение, три глави, заключение и

библиография. В ролята на апендикс е Приложението „Анкета с лекари“. Като цяло трудът е добре структуриран, с ясно изказани тези и аргументацията е подплатена с познаване на изследвания върху проблематиката.

Впечатлява Въведението, което, освен че очертава посоките, в които се разгръща трудът, споделя и личната мотивация за написването му. Тази лична ангажираност с темата прозира през цялата книга и ѝ придава един особен вид споделеност, която прави съпричастен дори и читател, чиито интереси не са в сферата на медицинската хуманитаристика. Тя кореспондира и с мисията на лекаря, чиято задача е не просто да лекува, благодарение на професионалните си умения и знания, но и да лекува с думи, говорене, убеждаване, съпричастие, изграждайки така необходимото доверие между лекар и пациент.

Първа глава, „Пол, род и език“, поставя въпроси, дискутирани от десетилетия, но обсъдени по оригинален начин, а именно – за мъжкото и женското говорене, за зависимостите на езика от социокултурния контекст и от родовата среда. В резюме са представени не много добре познати страни от женското присъствие в медицината от Древността до наши дни. Една първоначално изказана хипотеза – „че спецификите в женското и мъжкото говорене са вариативни, а доброто говорене с пациента, конкретно в лекарската професия, не се влияе от пола“ (с. 18) – и в тази глава и в следващите е убедително доказана. С умелото превеждане през различни теории за и против разделението на женско и мъжко говорене, тази глава дава също така една добра отправна точка за бъдещи изследвания в областта на феминизма, на връзките между пол и език, език и власт, език и стереотипи, а също и върху демитологизацията на тези връзки. Особено продуктивни са наблюденията върху езиковия сексизъм и проявленията му в медийния език у нас.

Втора глава, „Професионалният език на лекарите“, се фокусира конкретно върху медицинската терминология и нейните употреби днес. Отново погледът е неконвенционален. Вместо към сухата и непонятна за непосветените медицинска терминология вниманието е насочено към лекарския жаргон и основанията за дефинирането му като специфичен жаргон. И отново като лайтмотив звучи темата за словото, което лекува, но и може да нарани и предизвика непоправими загуби. Внимателно се обследват регистрите на лекарското говорене, като убедително се защитава тезата за „употребата на медицинския жаргон в качеството му на професионален език, който гарантира екипността, а често и щади пациента“ (с. 52).

Впечатление прави и умението за вглеждане в детайла и извличане на скрития смисъл дори и в на пръв поглед обичайни фрази, като например въпроса „Как сме днес?“, част от словесния реквизит на всяка една визитация. Особено интересни са разсъжденията върху употребата в медицинска среда на „колективното ние“, което внушава идеята за общност и екипност, а също „тласка към усещането за принадлежността към един знаещ елит от професионалисти“ (с. 64). (Само в скоби ще вметна, че едно ранните изражения на това „колективно ние“ можем да видим още при Авицена, на когото се приписват думите: „Ние сме трима – ти, аз и болестта. Която страна вземеш, тя ще победи“.)

Медицинският език и магическият език на заклинанията, експроприирането на медицинската лексика от популисткото и политическото говорене, хуморът в езика на лекарите и в болничния фолклор – това са само част от темите, които обсъжда тази втора глава, при това със завидна лекота и заразяваща четивност. Не са подминати и „болни“ проблеми като този „за възприемането от медицината на езика и показателите на бизнеса“ (с. 66), съвременен „вирус“, който определено води до лизиране на връзката лекар – пациент и до подмяна на ценностите.

Трета глава, „Диалогът лекари – пациенти. Различно ли общуват и говорят жените лекари?“, отново подхваща темата за влиянието на пола в медицината, като се обсъждат различни казуси, свързани с отношенията към лекаря жена и към пациента жена. Развенчават се митове и стереотипи по отношение на мъжкото и женското говорене, но и присъствието им в медицината. Направен и един много успешен опит за класификация на разговорите между лекар и пациент. А накрая се стига до съществения извод, валиден не само за лекарската професия – че макар и бавно „напредваме и стигаме до извода, че полът не трябва да определя професионалната реализация“ (с. 92).

Включената накрая в ролята на Приложение „Анкета с лекари“ дава още един ракурс към изследваната проблематика. Интересно е да се види как предложените и защитени тези в труда на доц. д-р Ивета Ташева, д. м., намират своята проверка в практиката чрез интервютата с лекари от различни специалности, пол и възраст.

Много приятно впечатление правят предложените и обсъждани в хода на работата литературни примери. В този увлекателен и образователен сюжет за езика на лекаря са вплетени текстове на Стивън Бергман, Ъпдайк, Вирджиния Улф,

Александър Солженицин, Майкъл Ондатджи, Деймън Галгът, примери от българската литература (Иван Вазов, Антон Страшимиров, Димитър Димов).

В заключение ще кажа, че след запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и приложни приноси, с удоволствие давам своята **положителна оценка** за кандидатурата на доц. д-р Ивета Георгиева Ташева, д.м., и гласувам с ДА за избора ѝ на академичната длъжност „професор“ в Софийския университет по област на висше образование: 2.1. Филология (Български език – Приложна лингвистика).

15.06.2024 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Светла Кирилова Черпокова-Захаријева)